

motu subito voluntatis, qui necessario fit, et nunquam fiet liber, si ratio in eadem actuali dispositione duret; cum autem attendit, actus incipit esse liber sine mutatione physica in voluntate facta. Et ratio est, quia sicut voluntas non habet proximam potestatem operandi, nisi supposita cognitione objecti, ita non habet potestatem moralem et proximam suspendendi actum, nisi circa objectum sufficienter propositum, ut circa illud operetur, si velit; ideoque quamdiu in ratione deest huiusmodi advertentia, deest etiam in voluntate potestas suspendendi actum, et ideo actus fit necessario: posita autem advertentia, completur potestas proxima suspendendi actum; et ideo si homo illa non utatur, sed in actione perseveret, jam libere perseverat, sine mutatione physica in voluntate. Aliud exemplum clarum est in homine viatore eliciente libere amorem Dei ex charitate: nam ille actus non potest fieri necessarius ab intrinseco, sine aliqua mutatione physica ipsius hominis; illa vero necessario est in intellectu, scilicet, ut cognitioni abstractivæ Dei clara visio succedat: quia sola visio privat voluntatem potestate suspendendi actum illum amoris, et ideo potest ille amor fieri necessarius sine alia physica mutatione voluntatis.

23. *Respondetur in forma ad primum.*—At vero quando homo ex parte intellectus semper manet in eadem dispositione actualis iudicii et considerationis, cum qua voluntas nata est libere operari, non potest voluntas privari potestate proxima suspendendi actum suum, nisi intercedat aliqua intrinseca mutatio et physica in ipso homine, quia illa potentia physica est et intrinseca, et non potest aliter impediri, ut probatum est: ergo nec potest ab extrinseco necessitari nisi per aliquam actionem vel mutationem physicam, quia non necessitatur, nisi quatenus dicta potestate proxima suspendendi actum privatur, ut etiam ostensum est. Cum ergo talis mutatio non fiat in intellectu, ut supponitur, necesse est ut in voluntate, vel in actione ejus fiat. Est ergo vera et necessaria differentia, juxta quam ad argumentum negatur antecedens, si universaliter sumatur de omni actione libera et necessaria, quod solum differant moraliter; si autem sumatur indefinite, negatur illatio, quia ex particularibus non recte fit: nec exemplum quod adducitur de motibus subitis est simile, ut jam explicatum est.

24. *Secundi argumenti solutio.*—Ad secundum respondetur, cum voluntas a Deo neces-

satur dicto modo, actionem esse distinctam ab illa qua voluntas libere agere sinitur. Et quamvis ad utramque actionem concurrant tantum voluntas et Deus, tamen Deus influunt longe diverso modo, et per virtutem suam efficacius applicatam, quod satis est ad actionis diversitatem. Cum enim Deus eminentissimam virtutem agendi habeat, potest, ad eundem effectum in termino producendum, magis vel minus influere pro sua libertate, et hoc satis est ut varietur actio quam efficit cum causa secunda, etiamsi fortasse actus seu qualitas per tales actiones producta eadem sit. Non est enim dubium quin una et eadem res possit per varias actiones seu dependentias fieri, vel numero, vel specie distinctas, quod in presenti non refert, quia satis nobis est quod in ipsa actione sit aliqua diversitas, qualiscumque illa sit.

25. *Ad tertium.*—Ad tertium, dicimus potius inde confirmari assertionem, quia si homo libere elicit actum, ex vi illius actualis efficientiæ non privatur potestate suspendendi suum influxum, et ideo, sicut libere incipit, ita libere continuat actum pro quocumque vel minimo tempore, ut plures et meliores theologi sentiunt contra Gregorium, ponentem necessariam continuationem actus pro aliqua morula, cujus assertio sufficienter improbat illa ratione, quod voluntas, in instanti quo elicit actum, habet potestatem natura priorem ad non eliciendum illum; eliciendo autem actum non privatur illa potestate secundum se et in sensu diviso, et ideo, immediate post, et semper, potest illum actum suspendere: semper ergo durat libere, quamdiu voluntas non privatur illa potestate; non potest autem privari illa potestate per solam voluntatem extrinsecam Dei, nisi per eam aliqua mutatio in voluntate creata fiat, ut ostensum est: ergo non potest Deus necessitare voluntatem ad continendum actum, nisi aliquo modo mutet ipsam actionem, seu dependentiam, qua cum voluntate illum actum conservat.

26. *Ad quartum.*—Ad quartum, sumptum a simili ex subordinatione potentiarum animæ ad motionem voluntatis, respondetur negando similitudinem: nam, licet efficacitas voluntatis divinæ longe major sit quam humanæ, et subordinatio ac subjectio hujus voluntatis ad illam major sit quam subjectio potentiae motivæ ad ipsam voluntatem creatam, nihilominus modus subjectionis et naturalis proprietatis potentiae subjectæ sunt longe diversa, et inde provenit ut modus etiam movendi seu determinandi potentiam subjectam sit

longe diversus. Nam imprimis potentiae animæ, quæ per voluntatem applicantur ad exercitium actus (ut notius cernitur in potentia loco motiva in membris corporeis existente), non habent internam vim suspendendi actum suum, positis requisitis ad agendum; sed habent quamdam naturalem impotentiam inchoandi seu exercendi suam actionem, nisi per appetitum seu voluntatem applicentur; et ideo cum applicantur, non privantur aliquo usu alicujus potestatis naturalis, sed solum veluti complentur in conditione quam naturaliter prærequirunt, ut operentur; et ideo ex hac parte non indigent aliqua immutatione in connaturali modo agendi. Voluntas autem humana habet innatam potestatem ad suspendendum suum influxum, nec potest necessitari, nisi impediatur ne illa potestate uti valeat, et consequenter ex ea parte a connaturali modo agendi extrahatur, si alioqui, ex parte intellectus, sit sufficienter exposita voluntas ad usum illius facultatis, et ideo ex hac parte est necessaria mutatio aliqua physica in ipsa voluntate, vel modo actionis ejus, ut per divinam voluntatem necessitetur. Et tunc major efficacia divinæ voluntatis non in eo posita est quod, nihil speciale ad extra agendo in voluntate hominis, illam ad præternaturali modo operandum cogat, hoc enim repugnantiam involvit; sed in eo posita est quod ita potest in voluntate operari, ut modum operandi illi connaturalem immutet, quod non potest facere voluntas creata in potentiis sibi subjectis.

27. *Aliud discrimen similitudinis.*—Deinde est alia differentia, quod subordinatio potentiae, verbi gratia, motivæ ad voluntatem non provenit ex virtute per se agendi unius potentiae in aliam, sed ex radicatione talium potentiarum in eadem anima cum tali consensione earum inter se, sicut etiam excitatur voluntas ad intellectus cognitionem sine efficientia per se et physica intellectus in voluntatem, sed per sympathiam. At vero subordinatio voluntatis creatæ ad divinam fundatur in virtute per se activa voluntatis divinæ, quia ibi non intercedit radicatio in eadem essentia, et consequenter nec modus ille consensionis inter voluntatem divinam et humanam invenitur sine propria efficientia physica. Sicut etiam fieri non potest ut scientia increata Dei excitet voluntatem per modum illius sympathiæ, quod in Christo omnes theologi docent, quia licet scientia increata Christi, et voluntas creata ejus sint in eodem supposito, non sunt

nec radicanur in eadem essentia et natura, sine qua radicatione non potest intelligi ille modus motionis, quia in illa intrinsece fundatur. Idem ergo est de motione voluntatis creatæ per divinam; debet enim esse effectiva et per se, et sine illa efficientia, mutationem aliquam in modo connaturali operandi voluntatis creatæ per divinam voluntatem fieri, intelligi non potest.

28. *Solvitur fundamentalis ratio dubitandi.*—Tunc vero superest solvenda ratio dubitandi, qua præcipue moti sunt qui negarunt posse Deum immediate per seipsum necessitare voluntatem creatam, stante indifferentia iudicii, quia nihil præcedit in voluntate creata a solo Deo, ut supponitur, unde solum relinquatur concursus simultaneus, qui non videtur sufficere, cum ille in actionibus etiam liberis reperitur. Dico tamen in ipso concursu simultaneo posse diversos gradus et modos inveniri, quia in hoc nulla ostenditur repugnantia, ut ostendi, et consequenter potest dari aliquis concursus, seu aliquis modus actionis Dei, qui ex parte humanæ voluntatis requirat concomitantiam necessariam, id est, non subjectam potestati naturali quam eadem voluntas habet ad suspendendum suum influxum, qui concursus sit extraordinarius, et non debitus voluntati, sed potius sit repugnans naturali ejus conditioni. Unde alius concursus Dei esse potest requirens concomitantem influxum voluntatis potestati ejus subjectum. Et per priorem poterit necessitari voluntas, licet cum posteriori libere operetur. An vero idem dicendum sit de quolibet auxilio gratiæ adjuvantis seu concomitantis, in libro 5 videbimus.

CAPUT VI.

QUÆ NECESSITAS ANTECEDENS VEL CONSEQUENS, SEU IN SENSU COMPOSITO VEL DIVISO, REPUGNET LIBERTATI, AUT ILLI NON NOCEAT.

1. Vera hujus divisionis et terminorum ejus intelligentia est maxime necessaria ad concordiam gratiæ cum libertate explicandam, et cum his, quæ diximus, connexa est, facileque ex illis intelligi potest, et ideo est hoc loco præmittenda. Prius vero supponemus ea, in quibus conveniunt auctores; deinde punctum controversiæ expendemus.

2. *Prima suppositio omnibus admittenda, quæ habet duas partes.*—*Prior pars suppositi.*—Primo ergo videtur certum et ab omnibus

admittendum, aliquam necessitatem operandi aliquem effectum, et impotentiam faciendi simul alium post aliquam suppositionem, posse consistere cum libertate tam potentiae quam actus ejus; aliquam vero aliam necessitatem etiam ex suppositione repugnare libertati vel usui ejus. Hæc veritas sumitur ex Augustino, Anselmo, D. Thoma, et aliis auctoribus statim referendis. Et prior ejus pars notissima est; nam præscientia divina, prædestinatio, et voluntas Dei ex necessitate, inferunt effectum liberum præscitum, prædestinatum, aut absolute a Deo volitum, ita ut impossibile sit effectum sic præscitum aut prædestinatum non evenire: et tamen illa suppositio non obstat quominus actus præscitus libere fiat. Imo ex illa suppositione æque infertur, libere futurum esse, ac futurum esse, quia præscitum est ac prædestinatum est libere fieri, ideoque ad veritatem scientiæ et efficaciam prædestinationis non minus necessarium est ut libere fiat, quam ut fiat; quæ est doctrina Anselmi lib. de Concord., c. 1 et 2, in principio; et vulgaris apud D. Thomam 1 p., quæst. 19, art. 8, quæst. 22, art. 4, et 1 cont. Gent., cap. 85, et sæpe alias. Item, posita absoluta intentione finis, sequitur necessario electio medii unici et necessarii, et nihilominus illa necessitas stat simul cum libertate, si intentio libera sit. Denique voluntas, in eo momento in quo actum elicit, libere operatur, et tamen, dum operatur unum, non potest contrarium simul operari, nec in eodem momento non operari, utrumque simul ponendo, quia hoc involvit repugnantiam, et quia res, quando est, necesse est esse, ut Aristoteles dixit, 1 Periher., c. 6; ergo aliqua necessitas ex suppositione stat simul cum libertate.

3. *Secunda pars suppositi.* — Altera item pars probatur exemplis, quia beatificus amor in patria eam habet necessitatem quæ libertatem excludat, et tamen illa necessitas non est sine aliqua suppositione saltem visionis Dei. Item motus voluntatis, qui dicuntur primo primi, sunt necessarii simpliciter, id est, non liberi, quamvis non sine aliqua suppositione ex parte cognitionis illam necessitatem habeant. Et simili modo actus gratiæ excitantis sunt ita necessarii in nobis, ut non sint liberi, et tamen non fiunt necessarii, nisi ex aliqua suppositione divinæ motionis, seu immissionis efficaciæ, vel ex parte subitæ apprehensionis. Ratio vero est, quia, non obstante naturali libertate, potest voluntas multis modis necessitari, ita ut non sinatur libere operari: ergo

potest aliquid supponi ad volendi actum, quod ejus libertatem impediatur; ergo est aliqua suppositio quæ tollat libertatem, et consequenter necessitas aliqua in sensu composito esse poterit contraria libertati.

4. *Secunda suppositio.* — Secundo, fatemur omnes distinctionem duplicis necessitatis in sensu composito et diviso, in legitimo sensu explicatam, optimam esse, et ad plures difficultates circa liberum arbitrium explicandas necessariam. Ita sumitur ex Augustino, Anselmo, et D. Thoma, locis infra citandis; nam licet verbis illis formalibus non utantur, rem eandem docent, et omnes antiqui et moderni theologi illa distinctione utuntur cum Magistro, in 1, d. 38 et seq. Dicit autem Ledesma, articulo 12, ad 9, modernos theologos, qui non sunt (ait) ex schola D. Thomæ, irridere illam distinctionem acceptam a Patribus et scholasticis, quos oportet venerari. Per quos modernos non nisi scriptores Societatis JESU intelligit, præcipue vero Molinam, Vasquez, et me, quos nominat. Sed nullum locum affert ubi illa distinctio, ut a Patribus et theologis data est, a nobis reprobetur. Imo citat loca in quibus illa utuntur, Molina in Concord., quæst. 14, disp. 38, in fine; Vasquez, 1 part., disp. 66, cap. 3; et Suar. disp. 14, sect. 9. Unde, quia aliquando reprobamus falsam aliquam explicationem illius divisionis, ideo nobis attribuunt quod illam rejiciamus, vel irrideamus, quod ego admonui lib. 1 de Auxil., cap. 3, num. 9 et 10, quem locum et verba mea refert dictus auctor, et nihil respondet. Quapropter, si non majori fundamento me vocat alienum a doctrina D. Thomæ quam illius distinctionis impugnatorum, nihil profecto nomini nostro aut doctrinæ officere potest. De illa ergo distinctione absolute sumpta nulla est inter nos controversia, sed de vero sensu illius, ex quo ejus ratio pendet.

5. *Tertia suppositio.* — Tertio, addimus quod, licet duo actus inter se simul repugnent et sint impossibiles, nihilominus non repugnat unam et eandem facultatem simul esse potentiam ad utrumque actum, ita ut particula *simul*, non ad actus inter se componendos, sed ad potentiam simul utriusque existentem referatur. Ita est ab omnibus receptum, imo per se evidens: primo in potentiis receptivis; nam idem lignum habet potentiam, quæ simul est potentia, ad recipiendum calorem et frigus divisim, licet non possit simul utrumque recipere, et eadem materia simul est potentia ad omnes formas, licet non possit

pluribus formis simul informari. Secundo, in potentiis activis; intellectus enim simul habet vim activam assensus et dissensus, non tamen ut utrumque simul faciat, et idem est in voluntate vel potentia motiva secundum locum, servata proportionem. Et ratio est, quia inter actus ipsos est repugnantia, in ipsa vero potentia nulla est oppositio: imo una emens indivisibilis facultas potest esse capax vel effectrix utriusque actus per se ac divisim spectati.

6. *Quarta suppositio.* — *In quo posita sit difficultas.* — Atque hinc quarto supponimus, quando talis facultas capax contrariorum actuum, vel ad utrumque potens, unum illorum efficit vel recipit, non amittere potentiam illam quasi radicalem et fundamentalem, quam ad alterum actum habet; id est, quando intellectus, verbi gratia, credit, non amittit vires naturales quas habet ad dissentiendum; illas enim retinet sub priori actu, licet non possit illas exercere, quamdiu priorem actum retinet. Et similiter superficies alba eandem potentiam integram retinet, ad recipiendam nigredinem, quam ex se habet, licet illam exercere non valeat in ordine ad nigredinem, quamdiu albedine actuatur. Hoc ergo modo etiam de voluntate certum est, quando est sub uno actu, sub illo habere potestatem sibi innatam ad suspendendum talem actum, vel faciendum contrarium, etiamsi non possit hac facultate uti, simul perseverando in priori actu. Quando ergo actus sunt inter se repugnantes, potentia de se apta ad utrumque, et sub uno existens, ratione potestatis quam retinet, dicitur posse alium actum facere vel recipere in sensu diviso, quia si præsens actus auferatur, per eandem potentiam quam nunc habet, poterit recipere alium, non tamen in sensu composito, quia manens sub hoc actu non potest simul habere alium. Et in hac etiam explicatione sensus compositi et divisi nulla est contentio. Sed difficultas est quales debeant esse ipsi actus inter se repugnantes respectu ejusdem voluntatis liberæ, ut impossibilitas illa vel necessitas in sensu composito non repugnet libertati, vel quando actus erunt tales ut necessitas unius, proveniens ex suppositione alterius, libertati repugnet.

7. *Quinta et ultima suppositio certa.* — Ultimo, supponenda est doctrina Anselmi, quam etiam alii doctores negare non audent, quamvis aliter quam nos illam intelligant. Anselmus ergo, in lib. de Concordia, c. 1 et 2 sæpe, et lib. 2 *Cur Deus homo*, c. 18, duplicem dis-

tinguit necessitatem. Unam vocat *præcedentem, quæ facit rem esse: alteram subsequentem, quam facit ipsemet operans*, et priorem dicit repugnare libertati, non tamen posteriorem. Similique modo distingui potest duplex sensus compositus: unus, qui sit ex suppositione præveniente, alius, qui ex subsequenti; et quando necessitas est in sensu composito priori modo, per talem compositum sensum non salvatur libertas, quia illa suppositio inducit necessitatem simpliciter et libertati contrariam, juxta doctrinam Anselmi: quando vero suppositio est consequens, tunc optime accommodatur distinctio sensus compositi et divisi, quia necessitas in tali sensu composito non repugnat libertati, juxta eandem doctrinam. Idemque dicendum est de alia duplici necessitate consequentis et consequentiæ, quæ sumitur ex divo Thoma, 1 p., quæst. 14, art. 13, et quæst. 19, art. 8, in solutionibus argumentorum, et quæst. 22, art. 4, et quæst. 23, art. 2 ad 3; nam prior necessitas dicitur contraria libertati, quia est absoluta necessitas rei, posterior vero dicitur non tollere libertatem. Est autem notanda differentia, quia primum membrum est simpliciter et universaliter, et (ut sic dicam) positive verum. Secundum autem membrum solum negative et permissive, seu indefinite accipiendum est, ut sit verum. Aliqua enim necessitas consequentiæ repugnat libertati, qualis est hæc: Homo videt Deum: ergo amat illum. Sensus igitur illius membri est necessitatem consequentiæ non semper repugnare libertati, vel solam necessitatem consequentiæ non satis esse, nisi adjungatur necessitas consequentis. Et ideo membrum illud subdistinguerendum est, juxta distinctionem Anselmi. Nam si consequentia est necessaria ex suppositione antecedente, repugnat libertati; si vero sit ex suppositione consequente, non erit libertati contraria. Totum ergo hoc negotium eo revolvitur, ut intelligamus quæ suppositio antecedens dicatur, quæ consequens, quod statim videbimus.

8. *Prima sententia.* — Prima ergo sententia est, nullam suppositionem inducentem necessitatem in sensu composito excludere libertatem ab actu, vel facere necessitatem simpliciter, præter illam, qua posita, voluntas ab intrinseco et natura sua determinatur ad unum, et ad exercitium actus; omnem vero aliam suppositionem, quantumvis antecedentem, et positam sine usu libertatis, ac inducentem necessitatem in sensu composito,

seu (quod idem est) habentem impossibilitatem cum carentia actus, non esse repugnantem libertati, aut facere necessitatem simpliciter, sed tantum secundum quid, seu necessitatem consequentis, seu consequentiæ. Priori modo determinatur voluntas in patria, media visione beatifica, et in via in motibus primo primis, vel in somno, pueritia, aut amentia, et ideo necessitatur simpliciter, quia, supposito tali modo cognitionis, naturaliter et ab intrinseco determinatur. At vero extra hunc modum suppositionis, nulla est necessitas simpliciter, quia nihil potest illo modo determinare voluntatem ab intrinseco, nisi ex parte intellectus præcedat iudicium determinatum, quia voluntas non movetur connaturali modo, nisi medio iudicio intellectus, et ideo non potest ab intrinseco ex parte sua determinari ad unum, nisi ex parte iudicii præcedat determinatio, vel ratione objecti, vel ratione modi proponendi illud; tum quia, sicut voluntas non fertur nisi in cognitum, ita non determinate fertur ab intrinseco, nisi in id quod determinate iudicatur ut omnino volendum; tum etiam quia indifferentia iudicii est radix indifferentiæ voluntatis: ergo si ex parte iudicii non præcedat determinatio, non potest voluntas ex se et ab intrinseco determinari. Unde ulterius inferunt hujus sententiæ auctores, ut supra dicere cœpi, nullam suppositionem antecedentem ex parte voluntatis, quæ iudicium rationis non immutat, inducere necessitatem contrariam libertati, quantumvis inducat necessitatem in sensu composito talis suppositionis. Ac tandem inferunt, ad libertatem actus sufficere potestatem non eliciendi illum in sensu diviso, id est, talem potestatem quæ licet, sub tali suppositione existens, non possit reduci in actualem suspensionem actus, de se tamen ad id sit potens, et, ablata suppositione, exerceri etiam possit. Hæc opinio manifeste sequitur ex alia opinione Bannez, quam tractavimus cap. 4. Eamque ex professo defendunt Alvar., disp. 94 tota, et disp. 22, ad 9, cum suis confirmationibus; et in 18, 23, 25 et 115; et Ledesm., dicta quæst. unic., art. 12, ad 9.

9. *Hujus sententiæ fundamenta.* — Fundatur hæc opinio præsertim in particularibus exemplis, primo de scientia Dei, vel prophetia, quæ est suppositio antecedens inferens necessitatem in sensu composito, et non tollens libertatem. Secundo, de voluntate Dei prædefiniēte, seu prædestinante, quæ etiam antecedit nostram voluntatem, et infert similem ne-

cessitatem, et non tollit libertatem. Tertio, de concursu prævio. Quarto, de auxilio efficaci prædeterminante, vel congruo. His exemplis addunt testimonia divi Thomæ, quia ubique ita expedit difficultates ex his principiis provenientes: de scientia, 1 p., q. 14, art. 13, ad 2 et 3, et q. 2, de Verit., art. 12, ad 4; de voluntate, 1 p., q. 19, art. 8, ad 3, et q. 22, art. 4; de prædestinatione, q. 23, art. 6, ad 3, et q. 6, de Verit., art. 3, ad 7 et 8; de concursu, 1. 2, q. 10, art. 4, ad 3; de auxilio efficaci, 1. 2, q. 112, art. 3. A priori non affertur rationem, nisi quæ sumitur ex illo fundamento, quod stante iudicio rationis voluntas non potest necessitari. Item quia, non obstante quacumque suppositione extrinsecus proveniente, voluntas retinet potestatem simpliciter non eliciendi actum, si velit, quia integra ejus potestas manet sub illa suppositione: ergo hoc satis est ut actus sit liber, non obstante necessitate in sensu composito talis suppositionis.

10. *Secunda, et nostra sententia.* — *Prior pars evidens.* — Secunda vero sententia, quam nos amplectimur, est suppositionem inducentem necessitatem in sensu composito, si talis sit ut per usum libertatis fiat, vel illum usum liberum involvat, seu comitantem habeat, inducere tantum necessitatem consequentiæ et secundum quid, et ideo non pugnat cum libertate; si vero talis sit suppositio ut omnino antevertat usum libertatis, et necessitatem operandi in voluntatem inducat ex tali suppositione, et in sensu composito, ita ut impossibile sit componi simul in voluntate talem suppositionem cum carentia actus, talem suppositionem inducere necessitatem simpliciter et contrariam libertati. In priori parte hujus sententiæ nulla est controversia cum prioribus auctoribus; nam illam a fortiori admittunt. Et inductione est evidens, quia voluntas, in eo instanti in quo libere operatur, licet, prius natura quam eliciat actum, sit indifferens ad utrumque, et ideo neque actus nec carentia ejus habeat ullam necessitatem, tamen, supposito quod eliciat actum, jam non potest in eodem instante carere actu, sed habet illam necessitatem, de qua dixit Aristoteles, res, quando est, necesse est esse; illa ergo non repugnat libertati, cum in quocumque actu libero necessario inveniatur. Idem est de concursu Dei concomitante imbibito in actu libero nostræ voluntatis; nam si ille esse supponitur, impossibile est quin voluntas etiam humana operetur, quia involvit secum operationem

voluntatis, ut lib. 3 explicabitur; et ideo cum ille supponitur, eo ipso usus libertatis supponitur, ideoque necessitas composita inde secuta non repugnat actus libertati. Ratio denique in promptu est, quia usus libertatis non destruit libertatem respectu ejusdem; nihil enim destruit seipsum: ergo necessitas, quæ sequitur ex ipso usu libertatis, non potest esse contraria eidem libertati.

11. *Secunda pars, de qua controvertitur.* — Posteriores partem nostræ sententiæ, in qua est controversia, credimus esse de mente omnium illorum theologorum qui, ad libertatem actualem voluntatis, requirunt ut, positus omnibus prærequisitis ad agendum, possit agere et non agere, etiam in sensu composito, ut supra explicavi et allegavi; nam inde aperte sequitur, quoties suppositio omnino præcedit, et inter prærequisita ad agendum ponitur, et talis est ut, illa stante, voluntas tantum possit agere, vel tantum non agere compositivè (ut sic dicam), illam suppositionem impedire usum libertatis in agendo vel non agendo. Deinde tribuimus eandem sententiam illis catholicis scriptoribus, qui hac etate hæresim Calvinii impugnarunt, eo quod negaret libertatem nostrarum actionum, quamvis ille non aliam necessitatem tribuat actibus nostræ voluntatis, nisi ex quadam suppositione antecedente et extrinseca, et non immutante iudicium rationis. Neque illum errasse credunt, quia putaverit illam necessitatem sufficere ad tollendam libertatem, sed quia talem necessitatem induxerit, supponendo eam repugnare libertati. Id constat ex Stapletonio, Bellarmino, et aliis quos lib. 3 et 5 referemus. Denique, ex modernis auctoribus tractantibus præsentibus controversias de gratia, quæ inter Catholicos versantur, præter auctores Societatis, tenet hanc sententiam insignis theologus, et primarius in Salmanticensi Academia Joannes Alfonsus Curiel, ad epist. 2 B. Petri, controvers. 2, alias 4, in ordine, præsertim num. 175, 178 et 180, ubi ad libertatem docet esse necessariam potestatem componendi, tam agere, quam non agere cum omni suppositione prævia et antecedente per modum principii. Item Lorea, quem etiam Alvar. allegat 1. 2, q. 111, art. 3 in fin., seu disput. 21 de Grat. in appendice, § ult., et Alexand. Pesant. 1 part., quæst. 19, art. 8, disp. 1, et Francisc. Diotallevi. in 1 p. sui opusc., cap. 3 et sequentibus.

12. *Probatio Anselmi.* — *Prima evasio Alvar.* — Probaturque auctoritate Anselmi locis supra citatis, ubi, distinguendo duplicem

necessitatem antecedentem et consequentem, nostram sententiam docet; nam generaliter statuit necessitatem antecedentem repugnare libertati. Inde enim aperte fit necessitatem in sensu composito convenientem ex antecedenti suppositione, esse necessitatem simpliciter excludentem libertatem. Ad hoc vero testimonium respondet Alvar., dicta disp. 22, ad 9, duobus modis. Primus est, Anselmum per necessitatem antecedentem intellexisse necessitatem absolutam seu naturalem, quæ facit causam secundam operari sine proprio consensu, et absque propria deliberatione rationis. Idque ex eo colligit quod Anselmus ponit exemplum in motu cœli, qui est necessarius ex influxu causæ superioris. Per necessitatem autem consequentem dicit intellexisse Anselmum necessitatem consequentiæ. Et hanc expositionem exemplis a longe petitis suadere conatur; sed frustra, et ideo illa omitto. Sensus enim Anselmi non aliunde quam ex verbis ejus petendus est. Ipse autem quid intelligat per necessitatem consequentem his verbis declarat in d. c. 1 Concord.: *Cum dico: Si Deus præscit aliquid, necesse est illud esse futurum; idem est, ac si dicam: Si erit, ea necessitate erit; sed hæc necessitas non cogit, nec prohibet aliquid esse aut non esse: ideo enim quia ponuntur res esse, dicuntur ea necessitate esse.* Illam ergo vocat necessitatem consequentem, quæ sequitur ex ejusdem rei positione, quæ quidem vere dicitur esse necessitas consequentiæ, sed non cujuscumque consequentiæ, nec ex quocumque antecedente, sed ex illo in quo res ipsa supponitur esse, ita ut sit illatio quasi identica formaliter aut virtualiter, qualis est illa Aristotelis: *Res quando est, necesse est esse.* Unde subjungit idem Sanctus: *Nam cum dico: Si erit, ea necessitate erit; hæc sequitur necessitas, quæ rei positionem non præcedit.* Omnem ergo necessitatem quæ rei positionem præcedit, vocat antecedentem; quæ vero sequitur ex rei positione vocat consequentem.

13. *Aliter evoluitur doctrina beati Anselmi.* — Aliter etiam id declarat inferius, constituendo differentiam inter actum seu opus factum ex motione voluntatis, et ipsum actum elicito a voluntate libera, quia in actu elicito, ut est ipsum velle, invenitur tantum necessitas consequens, quia quod vult libera voluntas, potest non velle, et necesse est eam velle cum vult. Potest namque non velle, antequam velit, quia libera est, sed cum vult, non potest non velle, sed eam velle necesse